

DELAVEC

Delavci izhajajo vsak drug petek s datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 32.—, za pol leta K 16.—, za četrt leta K 8.—. Posamezna številka 80 vin. naročnina v inozemstvo sorazmerno več. Pošiljajte na uredništvo in upravištvo Ljubljana, Šelunburgova ulica številka 6. II. nadst. Telefon št. 225.

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati se zaračunavajo milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po eno Krono, pri trikratni po 95 vinarja, pri šestkratni po 90 vin., pri celoletnih objavah po 85 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane min vrstica K 1.— Reklam. so pošiljnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Zvišanje produkcije.

Pogajanje na Jesenicah.

V soboto, 14. t. m. so se vršila na Jesenicah pogajanja na podlagi spomenice, katero je vložilo za delavstvo K. J. D. Osr. društvo kovinarjev. V spomenici je predlagano, da naj K. J. D. izplača pri njej zaposlenemu delavstvu enkratni izredni nabavni prispevek, in sicer: Vsem predelavcem, delavcem in delavkam starim nad 18 let po 1200 K, pod 18 let starim pa po 800 K.

Osrednje društvo kovinarjev sta pri razpravi zastopala ss. S. Svetek in Golmajer. Podružnico kov. na Jesenicah pa predsed. Mulej, tajnik Jeram Jurij in blagajnik Morell ter še nekaj zaupnikov. Deželna vlada je bila zastopana po delegatu ministrstva trgovine in industrije ter po g. nadkomisarju dr. Mraku kot zastopniku pov. za soc. skrb.

Takoj ob početku razprave je izjavil zastopnik K. J. D. g. ravnatelj Hoffmann, da ima naročilo od upravnega sveta K. J. D. izjaviti, da delavstvu omenjenih zahtev ni mogoče ugoditi. Svojo izjavo je utemeljeval s tem, da se tovarna nahaja v težkem položaju. Navajal je, da je bila tovarna prisiljena vsled padanja cen železa na svetovnem trgu znižati cene svojim izdelkom, in sicer pri 100 kg za 260 K, ter da bo tovarna še morala znižati svoje cene. Dalje je navedel, da se je tovarna zadolžila v času krize za 24 milijonov, ter da se dalje zadolževati ne more.

Tajnik Osr. društva kov. s. Svetek je izrazil predvsem svoje obžalovanje, da se K. J. družba s svojim delavstvom neče niti pogajati. Navajal je, da tudi delavstvo računa s težkočami, katere ima to-

varna zato je pa stavilo tako nizke zahteve.

Na ravnateljevo izpoved, da ima tovarna 24 milijonov dolga je pripomnil, da je to prav lahko mogoče, vendar pa to za podjetje, ki je vredno več sto milijonov, ni veliko. Opozarjal je dalje, naj tovarna ne pozabi na lepe zasluge, ki jih je imela pred in med vojno, ter na one, ki jih bo zopet imela, ko kriza preneha. Teh 100 milijonov, katere je tovarna vredna, je delavstvo s težkim delom podjetju nakopičilo, zato ima pravico, sedaj v teh težkih časih zahtevati nekaj od te svote nazaj. Tovarna teh 24 milijonov, ki jih je dolžna vendar ne bo hotela kar naenkrat vrniti, skrbi naj za enkrat le toliko da delavstvo vsaj toliko plača, da bo moglo živeti, ker sicer bo tovarna izgubila svoje najboljše delavce. Dalje je povdnil izpovedbe zaupnikov, ki dokazujejo na podlagi množine izdelanega blaga, da se v tovarni izdelava sedaj, ko je uveden 8-urni delavnik prav isto množino blaga kakor pred vojno, ko se je delalo 12 ur na dan. To znači, da delavstvo dobro in hitro dela, zahteva pa seveda zase tudi pošteno plačilo. S. Jeram je dalje v prav živih potezah označil slab položaj delavstva, ki je že tak, da se bližamo prav azijskim razmeram. Za delavske zahteve je govorilo še več zaupnikov Osr. društva kovinarjev, ki so vsi s prav tehtnimi dokazi potrjevali potrebo po izboljšanju delavskega položaja.

Zastopnik ministrstva trgovine je v svojem govoru kazal na težki položaj, v katerem se industrija nahaja, priznal pa je, da so delavske zahteve res umerjene.

Zastopnik pov. za soc. skrb g. dr. Mrak je z ozirom na težki položaj delav-

cev in v svrhu miru apeliral na ravnateljstvo, da naj tem skromnim delavskim zahtevam ugoditi.

Končno je izjavil g. ravnatelj Hoffmann, da bo sporočil željo delavstva takoj pri prvi seji upravnega sveta, ter bo tam tudi pojasnil stališče obeh vladnih zastopnikov.

H koncu je apeliral še soodr. Svetek za to, da se izplačilo tega nab. prispevka ne bo zavlačevalo. Razpravo je vodil g. dr. Mrak, zelo objektivno, za kar so se mu zastopniki delavstva prav toplo zahvalili.

Par številčk k strokovnemu gibanju v Avstriji.

»Arbeiter Zeitung« priobčuje članek, iz katerega je po obračunskem poročilu strokovne komisije razvidno, da misel strokovne organizacije v avstrijski republiki neprestano napreduje. Od leta 1913, ko je bilo 378.382 rednih članov (N. B. v celi stari Avstriji!), je število za samo avstrijsko republiko narastlo na 772.585 rednih članov, torej prirastek za 439.000! Ker je pa kot rednega člana smatrati tistega, ki je plačeval tedenski prispevek najmanj 52 tednov, je jasno, da je ta sijajna armada večja za desetisoče. Tej grozni sili se je pač težko upirati, zato je sedaj jasno, čemu ni položaj nemškoavstrijskega delavca tisočkrat slabši, kot je v resnici, dasi je država sama na sebi popolnoma skrahirana, jasno postane vsakemu, zakaj je danes v celi Nemški Avstriji samo 16 do 17.000 nezaposlencev, dasi jih šteje kaka druga, gospodarsko neprimerno močnejša država, n. pr. Anglija, na milijone, kar sploh ne stoji v nobenem logičnem razmerju s številom v Avstriji. Več-

LISTEK.

Industrija v Srbiji.

L. M. po „G. V.“

(Datje.)

Od vseh gozdov pripade na hrastove 52.9991 ha, na bukove 419.622 ha, na mešano pa 644.017 ha. Največji kompleksi so ob Iboru, južno od Kraljeva, zapadno od Užic in Valjeva proti Drinski dolini in med doljno Moravsko ter Timoško dolino. Eksploatacijo državnih gozdov daje državna uprava gozdov ofertnim potom v zakup. Za eksploatacijo so se pred svetovno vojno posebno zanimali Francozi, ki so imeli na dolgo vrsto let zakupljene gozdove. Srbski les se je plovil po Moravi in po Drini v Savo in Donavo do Galaca, kjer je imel hrastov les svoje najboljše tržišče. Smrekov les je radi nizke

cene uspešno konkuriral z ogrskim in bolgarskim lesom. Uprava gozdov pa ni bila ekonomična. Baš pred vojno so delali na tem, da se uvede gozdni kataster in reši vprašanje raznih servitut. Srbija je izvažala večinoma surovino, ker je bil največji del obstoječih žag do nedavno zelo primitiven. V zadnjem času so šele začeli graditi moderne žage na turbine. Med njimi je bila najmodernejša žaga v Brusu blizu Staloča. Po statistiki leta 1908 so dosegle posamezne večje žage sledeče rezultate: Parna žaga v Obrenovcu je podelala 1000 m³ jelovine v vrednosti 40.000 dinarjev, parna žaga v zabrežju je obdelala 8222 m³ raznega lesa v vrednosti 40.000 dinarjev. Smederevska žaga je producirala 1200 m³ desk v vrednosti 36.000 dinarjev. Štiri žage v timoškem okrožju so producirale le neznatne količine. Sedem žag užiškega okrožja je izdelalo 2671 m³ raznega lesa v vrednosti 130.110 dinarjev in 26.400 desk. Šestnajst

žag čačanskega okrožja je izdelalo skupaj 1795 m³ raznega lesa in 34.800 desk v vrednosti 76.000 dinarjev. V Beogradu je žaga Prometne banke podelala 24.678 m³ okroglega lesa v vrednosti 558.073 dinarjev.

Z nadaljnim obdelovanjem lesa so se bavila sledeča podjetja: Akcionarsko stolarsko društvo v Beogradu, stolarska delavnica srbsko - hebrejske zadruge v Nišu, tvornice za stole Ilića, Teokarovića & Petrovića v Leskovcu in tovarna stolov Gliše Protića v Kruševcu. Vrednost produkcije stolarskega akcionarskega društva v Beogradu leta 1908 je znašala 153.980 frankov. K lesni industriji štejem končno še dve delavnice za izdelovanje krtač M. Radivojevića in B. Dragojlovića v Beogradu ter dve tvornici sit M. Jostovića v Beogradu in bratov Stanojkoviće v Nišu.

(Dalje prihodnjič.)

Krat bereš v kakem meščanskem listu frčitev, da delavec, čim bolj je organiziran, tem manj producira. Dejstvo pa je to, da je v Nemški Avstriji n. pr. premo-govna produkcija v letu 1919. znašala 20.972.450 meterskih stotov, a je leta 1920. poskočila na 25.327.543 meterskih stotov. Seveda je razložek ta, da organi-ziran delavec ne dela v taki meri za ka-pitalistov žep, kakor razredno nezavedni in neorganizirani, temveč ima od svojega dela nekaj več koristi, ne glede na to, da se s pomočjo vsakega novega organi-ziranega člana bolj in bolj približuje čas, ki bo delavstvu v rešitev. Pozabiti ne sme-mo niti tega, da so si vzele avstrijske strokovne organizacije kot nalogo, da v čim večji meri podpirajo nezaposleno de-lavstvo, za kar se mora na drugi strani pobrigati in se tudi briga država sama. Med drugimi uspehi, ki so jih strokovne organizacije izvajale, je gotovo najvaž-nejša ustanovitev obratnih svetov, toliko obsovraženih obratnih svetov, v katerih delovanje pa so se v Nemški Avstriji po-lagoma že uživali in se jim podjetniki bolj in bolj udajajo — ne preostane jim pač drugega. Veliko zaslug so si avstrijske strokovne organizacije pridobile tudi s svojim delovanjem, za utrditev medna-rodnih proletarskih odnošajev. Tako je res veselje, če pogleda človek na uspehe mogočnega gibanja v bratskem avstrij-skem proletarijatu. Vse, kar danes pose-dujejo sodruzi v Avstriji, so ustvarili s težkim trudom iz nič — živ dokaz, da se mora posrečiti isto delavstvu v vseh dr-žavah, če le hoče, in tudi — nam.

Savez Metalcev — Kovinarjev Jugoslavije.

Kakor vsem drugim organizacijam, tako je tudi temu Savezu vlada na podla-gi znane »Obznane« ustavila delovanje. Takoj, ko je organizaciji bilo onemogoče-no delovanje, so podjetniki pričeli z na-padom na delavstvo. Dasi draginja tudi v Srbiji in na Hrvaškem še vedno raste, so podjetniki v marsikaterem podjetju skušali znižati delavske plače. Tudi 8-urni delavnik so obdelavali na vse načine. Centralni odbor Saveza je uvidel, da, ako hoče delavstvo obdržati vsaj to, kar si je s trudom priborilo, mora skrbeti pred-vsem, da prične zopet organizacija po-slovati. Zato so predstavniki Saveza predložili Cent. Radniškemu Sindikalne-mu Veču (Strokovni komisiji) celo vrsto predlogov, v svrhu začetja akcije za otvoritev strokovnih organizacij. To »Ve-če« pa ali nima pravega razumevanja za delavski pokret, ali pa je res tako politič-no zagrizeno ali zaslepljeno, da ni napra-vilo nobene resne akcije v tej smeri. Zato so bili predstavniki Saveza Metalcev pri-siljeni na lastno roko pričeti delati v svr-ho obnovitve organizacije.

Dne 29. aprila se je centralni odbor Saveza korporativno predstavil ministr-stvu za notranje zadeve, ter zahteval, da se Savezu Metalcev zopet dovoli delo-vanje. Navedli so, da je Savez strokovno gospodarska organizacija, ki ima svoja pravila, po katerih deluje, od kar je usta-novljen, za moralno in materialno dobro-bit svojih članov. Savez Metalcev ni bil nikdar podrejen nobeni politični stranki, tudi komunistični ne.

Poleg tega je Savez včlanjen v Am-sterdamski strokovni internacionali, v kateri so včlanjene kovinarske organiza-cije celega sveta. Pod vtisom teh krepkih

dokazov je ministrstvo dovolilo Savezu zopetno poslovanje, ter mu vrnilo arhiv kakor tudi blagajno.

Slovenski kovinarji z zadoščenjem pozdravljamo zopetno otvoritev Saveza, s katerim smo ujedinjeni in se hočemo še tesneje ujediniti. Funkcionarji Osr. dru-štva kovinarjev so na vsakem shodu te-ga društva protestirali proti preganjanju Saveza Metalcev tudi kongres kovinarjev Slovenije je enodušno sprejel tozadevno ostro resolucijo. Savezu Metalcev sve-tujemo, da ravna previdno. Agenti provo-katerji bodo skušali z radikalnimi fraza-mi dati policiji zopet povod, da Savez razpusti. Take zaslepljene ali prodane du-še je treba zlomiti.

Pozdravljamo sobojevnika razredne borbe.

Živel Savez Metalcev - Kovinarjev Jugoslavije!

Živelo Osred. društvo kovinarjev!

Naša usnjarska industrija.

Po »T. L.«

(Nadaljevanje.)

Brez vsega tega in celo v borbi eden proti drugemu bi se upropastili, posebno, ako pomislimo na zunanjo konkurenco Amerike, Angleške, Francoske in Nemčije. Praktični Amerikanec je namestil v svoja nevtralna poslopja, ki so vsebovala do sedaj stroje za usnje in že uvaja konkurenco preko Soluna ozir. Dunaja. On je med vojno okupiral južno ameriške »frigorifu« kože, katere je prej izdelovala Nemčija, ker je prostovoljno plačal za či-sto kožo višjo ceno, priučil tako na bolj spro-mo iste, a privezal nase tudi prodajal-ne. Znano je, koliko kipsov (Kalkuta-kož) ovčin in kozin dasta Angleška, Indija in Avstralija. Zakaj se je boril trgovec Anglež? Ali se dobi tako naivnega človeka, ki misli, da za oslobojenje narodov? Kdor pozna nemško žilavost in tehniko, bo mislil tudi na to, da se ne bo hotel v jedru zdrav narod odreči Jadranskega morja, tudi, ako je zasukal danes os svo-jega »Dranga« proti drugemu vzhodu ter nas bo hotel v ta namen, kakor drugi, s cenim blagom trgovsko zaslužniti. Zakaj je vrgel pri tako ogromni vojni odškodnini toliko sto milijonov, da je dobil na Koroškem 30 km bližjo pot do Jadrana?

Poglavitna tri plemena naše goveje pasme, izboljšane na stari domači rasi, dajo v splošnem zelo izborno kožo, ki spada v red težkih kož, prikladnih za pod-plat, ozir. opančne podplate in iermenje. Ker je pasma dobrega mleka, govedoreja umna, ker teleta dolgo sesajo, zato so njihove kože zelo fine, bolje od znanih tirolskih, kakor sem dokazal l. 1914 na dunajski usnjarski šoli. Teleta pingavske pasme so dosti težja od simdolskih; njih dlaka ima v sebi 9—10% železa, ki bi la-hko postalo opasno pri strojenju, ker nap-ravlja s taninom črne madeže. Soraz-merno se računa za teletine 5—6 kg, ki so seve ob hrvaški meji manje, kjer so tudi goveje kože sem ter tja malo ogrčaste.

Slovenski konji, ki se čedalje bolj go-je doma, kakor kaže škofjeloška in štajer-ska pasma, so dobro rejeni, Konjska pas-ma se je zelo izboljšala po mnogih dobrih rasah, zaplenjenih l. 1918 in da dobro ko-žo, najprikladnejšo za blank-usnje.

Slovenska ovčja domača pasma, ime-novana birk — odtod madžarsko ime za ovco = birka — znana po svoji velikosti,

krivem nosu, srednje fini ne prečlogi vol-ni, dobri koži, imenovani »maslenki«, se je vse preveč zatrla. Med vojno se je za-čelo zopet gojiti ovce, posebno v goratih krajih, ponajveč nizko malo, grahovoljna-sto hrvaško pasmo, ki je podvržena mno-gim boleznim, srbečici na koži itd. Spis g. ravnatelja Pirca v eni izmed številik »Kmetovalca« leta 1919 o ovcah je malo preoster in ima drugo ozadje; kajti ena ovca, ki bi jo lahko redil naš kmet, skoro bi rekel s tem kar odpade, ne poje še vsega sena.

Posamezne kože razun Bohinja — ki so se v vojni enako razširile, posebno v l. oškem potoku, Suhu Krajini in ob Kolpi, nimajo toliko ošpic, kakor druge. Izborna koža da sanska pasma, ki običajno nima rogov in ima tudi lažjo kožo.

Naša poplemenjena svinjska pasma da izvrstno kožo, ki se upotrebljava na pr. na Štajerskem za hote pri škornjih, navadno pa fino izdelana v svrhu pre-vleke za zofo, kovčke, torbice, etuije in gamaše. Največja tovarna v Avstriji za svinjske kože je bila Pollakova na Vrhniki. O. inž. Pollak v Trziču ima, kakor mi je pripovedoval, patente na fino svinjsko usnje, katerega je, kakor tudi drugi Pol-lak pošiljal po večini na Francosko in Angleško. V Sloveniji se odere skoro do-bršna polovica zaklanih prašičev in spravi kožo v denar. (Dalje prih.)

Organizacija krojaških mojstrov in — pomočniki.

Sedaj, ko so se končala mezdna gi-banja v Celju in Ljubljani, z našo zmago, ne smemo nekaj prezreti, kar bi nam znalo vsled naše malomarnosti pozneje zelo škodovati, — in to je organizacija mojstrov.

Do sedaj je obstojala samo organiza-cija pomočnikov, dočim so se mojstri zbi-rali v svoji zadrugi. Ali ker jim je izkuš-nja, ki so jo doživeli pri vseh pogajanjih, pokazala kake vrednosti da je organiza-cija, so začeli stremeti za tem, da si stvo-rijo svojo mojstrsko organizacijo, kot nekak protiutež napram naši organizaciji. Vsled iluzij glede njihove moči, so že v začetku poskusili svojo moč, z močjo na-še organizacije in zaenkrat se jim je izka-zalo, da so še prešibki, da bi se merili z nami. Na zelo sistematično in planski ure-jen način so poskušali upeljati v Ljubljani in Celju nov sistem plač, kar se jim je se-veda ob naši dobri organizaciji pone-srečilo.

Ko so uvideli svoj neuspeh, so se z podvojenimi močmi podali na delo, da si stvorijo res tako organizacijo, katera bi bila v stanu vse naše pridobitve vzeti. V to svrhu so sklicali po vseh večjih krajih Slovenije sestanke, na katerih so si izvo-lili odbor, med katerimi člani je precej ta-kih mojstrov, ki so svoj čas bili voditelji pomočnikov. Naša dolžnost je, da pazno zasledujemo vse njihovo delovanje in se med tem vedno bolj utrjujemo ter pripra-vimo na vse eventualnosti. S tem, da so začeli mojstri polagati važnost v organi-zacijo, potrjujejo vse naše trditve, da je le organizacija tisto telo potom katerega lahko vsakdo pomaga. Ne smemo pa po-zabiti, da se mojstri zato organizirajo, da bi ložje branili svoje interese (to je izko-riščanje) pred pomočniki. Ko vse to vi-dimo, tedaj nam ne preostane drugega, kakor da utrjujemo naše vrste, stvarimo disciplino, kar nam bode v poznejših bo-jih veliko koristilo.

Mlinska industrija v Jugoslaviji in trgov. z žitom in moko.

Odsek mlinske industrije je poslal potom Zveze industrijcev v Ljubljani na generalno direkcijo carin v Beogradu vlogu, v kateri stavi direkciji sledeče predloge:

Generalna direkcija naj nemudoma dovolji kontingentiran izvoz pšeničnih in rženih izdelkov, zlasti izvoz točasnih zalog mlinov. Nadalje naj omogoči uvoz žita v predelavo in zopetni izvoz mlinskih izdelkov brez plačevanja carine in brez osiguranja valute po ekvivalentnosti blaga. Diferenca med izvoznimi carinami za žito in moko naj bo večja, oziroma naj bo moka izvozne carine oproščena.

Ti predlogi so podprti s sledečimi argumenti. Slovenski mlini se nahajajo na zapadni periferiji države, daleč od žitorodnih krajev Slavonije in Vojvodine. Njihova skupna dnevna kapaciteta iznaša 80 vagonov. Pred vojno so oddajali mlini 75% svoje produkcije konzumentom izven sedanjih državnih meja, tako v Trst, Istro, Gorisko, Koroško, Štajersko in Solnograško, Tirolsko, Bavarsko, Švico itd. Prodajali pa so žitne izdelke tudi v kraje, ki se nahajajo danes v Jugoslaviji, tako v Dalmacijo, Hrvatsko primorje, Črnogoro. Da so mogli slovenski mlini takrat izdržati konkurenco z ogrsko mlinsko industrijo, se imajo zahvaliti takratni železniški upravi, ki je pospeševala to industrijo pri nas s posebnimi tarifarnimi ugodnostmi. V vojnih letih 1915—1918 so bili naši mlini zaposleni le na 25—14% svoje kapacitete, to pa radi tega, ker ogrska vlada ni dovolila izvoza v Avstrijo.

Zaposlenost mlinov se je prvo leto po vojni znatno izboljšala. Proti koncu leta 1919 in celo leto 1920 pa je zopet začela stagnacija. Mlino v Sloveniji so v marsičem na slabšem od onih v Vojvodini. Nakup žita po posebnih nameščenih, plačevanje kupljenega blaga v naprej, riziko padca cen na eksportnem trgu, draga železniška voznina do mlina in slične postavke v kalkulacijah podražijo žito in žitne proizvode, namenjene v Slovenijo. Za vojvodinske mlino pa odpadejo ali pa se znižajo mnoge ravno omenjenih postavk, posebno voznine, cenene vodne poti — Donave.

Slovensko mlinsko industrijo more vzdržati na dosedanji višini samo izvozna trgovina pšeničnih, rženih in koruznih izdelkov ter pospeševanje predelave tujih žit v mlinske izdelke. Ker za domačo prehrano ni nobene nevarnosti več, meni odsek mlinske industrije, da je odpadel vzrok prepovedi kontingentiranega izvoza pšeničnih in rženih izdelkov. Drugi predlog — omogočenje uvoza žita »na vreradu« v smislu člena 83. trgovskega zakona hoče dvigniti zaposlenost naših mlinov. Naravno je, da pri takem uvozu in izvozu ni mogoče ugotoviti istovetnosti blaga, izvoz bi se radi tega moral vršiti po principu ekvivalentnosti. Isti namen kakor drugi zasleduje tudi tretji predlog. Če bi vlada napravila v izvoznih carinskih tarifi izdatno diferenco v carinskih postavkah za izvoz žita pšenice, rži in ječmena na eni in moke ter zdroba na drugi strani, bi ovirala izvoz žit — strovin, pospešila pa izvoz moke, zdroba, kar bi šlo zopet tako delavcu kakor podjetniku mlinske industrije v korist. Tačasna diferenca od 10 dinarjev za 100 kg se je izkazala za prenizko.

Vprašanje je, če bo mogla vlada ugoditi prvemu predlogu mlinskega odseka, ker so tudi za kontingentiran izvoz žit merodajni še razni drugi vzroki. Da pa je pospeševanje predelave tujih in domačih žit velike važnosti, tako za državno celoto kakor za mlinsko industrijo še posebej, je po našem mnenju lahko razumljivo.

Pivovarniška industrija v Jugoslaviji.

Produkcija pivovarniške industrije v Jugoslaviji znaša 700.000 hl na leto. Potroši pa se piva v celi državi 1.200.000 hl, tako, da pride na osebo približno 10 l. Da domača produkcija ne doseže porabe, je krivo pomanjkanje amonijaka za hladilnice in posode (sodov in steklenic). Letno se pridelava v naši državi za pivo 1400 vagonov ječmena po večini iz Banata in Bačke. Največ hmelja se pridelava v Petrovcu (Bačka) in v Žalcu. Večje pivovarne se nahajajo v Beogradu, Jagodini, Nišu, Pančevu, V. Bečkereku, Zagrebu, Osijeku, Sisku, Sremski Mitrovici, Daruvaru, Sarajevu, Tuzli, Ljubljani, Celju, Kranju, Mariboru in Sisku.

Dopisi.

Jesenice. (Nesramno izzivanje J. S. Z.) »Novi Čas« št. 10. t. l. je prinesel članek pod naslovom »Kovinarji« v katerem pisec članka trdi, da so zaupniki kovinarjev odposlali deputacijo k vodstvu tovarne K. I. D., da bi se naj delalo na praznik vnebohoda 5. maja. Nadalje piše, da tako hočejo ti komunisti odpraviti cerkvene praznike. Pisec tega članka, ki vsekakor nima nobene dostojnosti, ni dvoma, da lahko seže v roke najzadnji propalici, naj si najprej zapomni, da zaupnik v naši strokovni organizaciji ni komunist ne kaj drugega, ampak — to kar je — zaupnik delavstva, od katerega je izvoljen. Kar se pa tiče političnega prepričanja, je pa izven strokovne organizacije vsakdo kakor mu velewa srce. Končno se ne more vsebina omenjenega članka več imenovati laž, ampak izzivanje čisto slično »italijanskemu fašizmu.« Javnosti v vednost! Na sestanku obratovodij K. I. D. se je sklenilo, da se bo na praznik vnebohoda delalo v vseh obratih o čemur pa naj se zaupnike delavstva obvesti, kateri naj potem povedo obratovodjem sklep delavstva. Zaupniki iz naše strok. org. so bili tudi istinito obveščeni in ko se jim je reklo, da bodo imeli delavci na dan 100% poviška, kot običajno na praznike in nedelje i. t. d. so to obveščeni delavci vseh obratov — vseh strank — odgovorili našim zaupnikom, da bodo delali; in torej delalo se je po sklepu delavstva samega. Podle laži so delavstvo razburile do skrajnosti in to ne samo naše člane, temveč tudi pristaše J. S. Z. Svitati v glavi se je pričelo tudi pristašem J. S. Z., zakaj uvidevajo že, da to stranko na Jesenicah res le laži in »šnops« vzdržujejo. Vodstvo J. S. Z. pa opozarjamo, da zaupniki delavstva strok. org. kov. odklanjamo vsako odgovornost za vse eventualne posledice, ki lahko nastanejo med članstvom kov. org. in J. S. Z., nimamo pa tudi najmanjšega povoda, da bi pomirjevali razburjene duhove radi tako podlih izzivajočih člankov, katere se izmišljujejo voditelji J. S. Z. Obžalujemo pa posebno, da se je te laži pripovedovalo tudi vernikom v cerkvi. Priporočamo Vam, da z lažmi ne skrunite svetišča, ker ako pojde tako naprej povsod — se ne bomo čudili, če bo vera tako opešala, da bo kanceleparagraf nepotreben. Kar se pa tiče

predsednika J. S. Z. pa ni vredno omenjati, ker naši delavci ga dobro poznajo; ako ne bo prenehal z izzivanji in zavijanji, ter raznimi izmišljotinami, ga bo treba uvrstiti v pasji kontumac. Delavci, sodrugi, vi si pa zapomnite te ljudi, ki so in še iščejo kompromis z nami, ker vidijo, da se pogrezajo v večnost brezkončnih laži in obljub. Zavrgel jih je bog, zavrzite jih tudi vi!
Kovinar-zaupnik.

Shod v Bistri. Dne 5. maja t. l. se je vršil na Verdu dobro obiskan shod, kateremu je predsedoval sodr. Ogrin, poročal pa je sodr. Bradeško iz Ljubljane, ki je navzočim razložil pomen strokovne organizacije. Nadalje je pozival člane, naj se ožive in naj gredo na delo, agitacijo, ki je prepotrebna, da se tudi njihova podružnica preosnuje in stopi v vrsto najmočnejših. Dokazoval je, kako je združen kapitalizem, kake namene ima in kako deluje, da čimpreje uniči delavstvo popolnoma. Tako in še veliko bolje bi moral delovati tudi delavec, če si hoče ustvariti boljšo bodočnost. H koncu jih je pozival na solidarnost, na boj proti kapitalu. Ker se ni nihče več oglasil k besedi, je sodr. Ogrin shod zaključil.

Št. Zavel pri Preboku, Savinjska dolina. Dolgo časa se je delavstvo te predilnice pri nas dalo voditi za nos od raznih firm narodno socialističnih organizacij. Ker je pa delavstvo izprevidelo, da ti gospodje nimajo interesa, da o njihovih težnjah zagovarjajo, jih je pa tudi častno in kompaktno zapustilo. Izvolil se je odbor, ki se je takoj podal na delo, in sicer: Žubčić Mauro, predsednik; Šarol Josip, blagajnik; Marinc Filip, tajnik; v odbor, Pekarek Robert, Florijan Herman, Miklauc Marija, Solinkar Francka. Sodr. Leskovšek ter Lisec sta na shodu temeljito obrazložila namen strokovne organizacije. Mi želimo odboru uspešno delo za pridobitev vseh, ki še tavajo ter omahujejo. Tudi oni naj spoznajo, kaj je njihova sveta dolžnost, ter se borijo skupno v eni fronti proletarijata za dosego svojih pravic.

Laški trg. V nedeljo, 15. maja 1921 se je vršil v gostilni Sommer shod pivovarnarjev. Na shodu je govoril sodrug Neuwirt, ki je poudarjal, kako potrebna je ravno sedaj pomoč delavstvu. Omenjal je trikratni poizkus organizacije, katero pa je vsakokrat ravnatelj Gaiselrajter s svojo kruto roko razbil, da je s tem preprečil vsako pravično gibanje delavstva. Nato je govoril sodrug Meznarič, ki je razložil delavstvu pomen organizacije in dolžnosti članov do nje. Še pred shodom je zbiral material in poizvedel, kako grdo se ravna z delavstvom, ki je uposleno pri g. Gaselrajterju. Neusmiljeno je udrihal po onih, ki slepo hodijo po nezakonitih potih in s tem škodujejo vsemu tamkajšnjemu uposlenemu delavstvu. Gosp. Gaselrajter pošilja delavca proti delavcu ter potom svojih špijonov onemogočuje društveno delavsko gibanje. Na podlagi dobljenih izjav konstatira govornik, da ravnateljstvo izvaja tudi teror nad svobodnim delavstvom. Omenja ponesrečene delavce, ki niso bili prijavljeni bolniški blagajni in protipostavne denarne kazni ter vprašuje, v katero blagajno gre omenjeni denar. Delavka, ki g. Gaselrajterja ne pozdravi, ji naloži denarno kazen, pa ne manj kot 20 K. Za snaženje tovarniškega stranišča morajo delavci plačati à 4 K. V svobodni državi se vzdržujejo raporti, katerim predseduje tujerodec, španski inkvizitor Gaselrajter. Da doseže

več uspeha, mu sekundira z nasajenim bajonetom jugoslovanski orožnik. O povišanju plač niti slišati noče, ker se mu še te zde veliko previsoke. Nasilno in z rafiniranim načinom sili delavstvo k Sokolu. Na dan volitev tudi ni pustil delavstvo na volišče. Pred kratkim je izdal okrožnico, seveda samo za one, za katere je vedel, da bodo isto podpisali. Točka 2. te okrožnice se glasi, da dobi delavec za 10urno delo 4 l piva kot nagrado. Ko je govornik omenil to, so se čuli medklici: »Saj ne podpišemo, mi odklanjamo 10urni delavnik z nagrado 4 litrov!« V svrhu nakopičenega materiala pozove delavstvo, da napove boj taki reakciji ter se obvezuje storiti vse, da se razkrinka gonjo nesramnega kapitalizma, omenja licemerstvo iste družbe v pivovarni v Žalcu. Pozval je navzoče, naj skušajo storiti konec ošabnemu paševanju kapitalistične hijene in krvososov. (Odobrovanje.) Nato je govornik prečital resolucijo proti 10urnemu delavniku in jo dal na glasovanje. Bila je soglasno sprejeta. Po sprejetju resolucije se je izvolil nov odbor. Predsednik je Kranjc Leopold. K besedi se je oglasilo več sodrugov, ter je vsak poudarjal resno delo organizacije. Ob pol 2. uri popoldne je sodrug Neuwirt zaključil shod, katerega so delavci naprosili, da bi se naj spet v najkrajšem času vršilo predavanje, na katerem naj bi poročal sodrug Meznarič iz Ljubljane. Delavcem pivovarne kličemo: v boj za pravice, vsi za enega, eden za vse!

Iz strokovne organizacije.

Podružnicam nsnarjev. Vse nužne zadeve n. pr. glede mezdnih gibanj ter sploh važna vprašanja naj se naslavlja na sodr. Anton Kranjca, poslovodja čevljarke zadruge, Maribor, Orožnova ulica števil. 4.

Tajništvo osrednjega društva živilskih delavcev in sorodnih strok v Ljubljani naznanja tem potom vsem svojim podružnicam, da najkasneje do 25. maja 1921 prijavijo na tajništvo vse svoje celotne odbore tako, kakor so bili izvoljeni na zadnjem občnem zboru. Poleg tega je označiti vsako izpremembo odborov in njih namestnikov, ter kdaj se je vršil občni zbor. Obenem se obvešča, da se članske knjižice dostavljajo samo onim, ki določijo izkaznico, iz katere je razvidno, da je članarina plačana za leto dni. Podružnice in vplačevalnice imajo strogo paziti na to, da se mezdna gibanja in pogajanja ne vrše brez vednosti centrale. Vsi shodi se imajo javiti centrali osem dni prej. Mesečni obračuni naj se pošiljajo redno! Pristopne izjave naj se izpolnijo razločno, natančno in čitljivo, ker drugače se ovira tajništvo pri administrativnem delu.

Mezdna gibanja.

Peki. Mezdno gibanje ljubljanskih pekovski pomočnikov je končno 28. aprila našlo svoj odmev. Na občnem zboru zadruge pekovski mojstrov in kolačnikov dne 28. aprila so (v navzočnosti zastopnikov »Osrednjega društva živilskih delavcev« in zastopnikov ljubljanskih pekovski pomočnikov). Mojstri so z večino glasov sklenili kolektivno pogodbo z osrednjim društvom, da se zviša celotna dosežanja plača za 15%. Po tej kolektivni pogodbi dobe sedaj pomočniki I. kategorije 483 K, poprej 420 K tedensko; II. kategorija 425.50 K, poprej 370 na teden, ter vsak po en kilogram belega kruha dnevno. Po dolgem romanju vložene spomenice so se pekovski mojstri končno odločili (akoravno so naše zahteve bile komaj 25%) za 15% povišanje. Da v celoti plača iz daleka ne odgovarja današnjim potrebam, je jasno. O tem pa gospodje mojstri nočejo nič slišati in vedeti. V boju za življenski obstoj so nam

mojstri podali sliko socialnega čuta do svojih pomočnikov, kar bomo pri prihodnjih pogajanjih vsekakor upoštevali in jim postregli z resnimi dokazi, da imamo tudi mi vse pravice na vsakdanji kruh. Paziti je treba, da se sklenjena pogodba ne bo kršila. Stati moramo na braniku za v hudem boju pridobljene povišice plač. Vsako kršenje pogodbe naj se takoj javi ustno, oziroma pisмено na »Osrednje društvo živilskih delavcev in sorodnih strok za Slovenijo«, Šelenburgova ul. 6 II. nadstropje, levo. Pekovski pomočniki, vi pa držite strokovno borbena fronto, da vam je ne bodo ljudje kapitalističnega izkoriščevalnega kova podirali v vašo propast.

Oblačilna stroka.

Konec stavke krojačev v Celju.

Po enotedenski stavki so končno krojaški mojstri v Celju dne 11. t. m. kapitulirali. Da se naše sodruge informira o vzroku stavke, prinašamo kratek opis celotnega gibanja.

Naša organizacija je sporazumno s centralo odposlala zadruzi mojstrov dne 1. aprila spomenico z zahtevo za 50% povišanje plač. Na vseh treh pogajanjih, ki so se vršila pod predsedstvom poverjeništvu za soc. skrb, ni prišlo do sporazuma, ker so mojstri hoteli na vsak način izzvati stavko.

Najbolj zanimivo je to, da je zastopnik mojstrov g. Bizjak na zadnjem pogajanju dne 3. maja končno predlagal sledeči povišek:

Za manj sposobne pomočnike 15%, za sposobne pomočnike 20%, za sposobne in oženjene 30%, za sposobne oženjene z otroki 35%.

Ker je navzoči zastopnik osr. društva sohr. Bartulovič uvidel namen tega predloga, ki naj bi zanetil razdor med maso organiziranih pomočnikov, je stvarno dokazal tudi neizvedljivost predloga ter ga v celoti odklonil. Zastopnik pover. za Soc. skrb g. dr. Mrak je apeliral na gg. mojstre na sporazum s 35% poviška vsem pomočnikom, kar zastopnika gg. mojstrov Bizjak in Mastnak odklanjata, ter pristajata na prvotni predlog in izjavljata, da je to sklep vseh mojstrov.

Ker navzlic dobri volji pomočnikov ni prišlo do sporazuma, ter je bilo smatrati ves razgovor z delodajalci za izzivalen, kljub temu da opozarjata ss. Bartulovič in Leskovšek na konsekvence, ki jih bodo morali pomočniki izvajati, so se pogajanja vsled trdoglavosti gg. mojstrov brez rezultata razbila.

Na shodu še isti večer so po poročilu ss. Leskovšeka in Bartuloviča o poteku pogajanj pomočniki enoglasno sklenili stopiti drugi dan v stavko.

Stavka je bila popolna in disciplinirana, kar dokazuje, da so se pomočniki zavedali svojega položaja. Že prvi dan stavke je en mojster podpisal za 40% in njegovemu zgledu so dne 11. t. m. sledili vsi ostali mojstri ter podpisali pogodbo.

S tem, da so nasprotniki popolnoma kapitulirali, smo dosegli dvojno zmago. Prvič je zmaga materialnega značaja, drugič pa moralnega, kar bo gotovo povzdignilo zavest vseh naših sodrugov, ki še danes tavajo v temi.

Ta uspeh naj bo vsem sodrugom v bodrilo za nadaljnje boje, ki utegnejo v kratkem nastati, ker nasprotniki se pripravljajo, s tem da stvarjajo svoje bojne organizacije. Zato je potrebno, da se s podvojenimi močmi podamo na delo ter naše vrste moralno okrepimo, da bodo pripravljene odbiti vse take napade.

Sodrug! krojači! Po sedemtedenski stavki krojaških pomočnikov v Zagrebu nam poroča tamošnja organizacija, da se je sedaj boj časno končal, in sicer z dosego 20% poviška na plači. To je dokaz, da je navzlic vsem nakanam podjetnikov, razbiti solidarnost delavskih vrst, ostalo delavstvo kljub dolgemu stradanju na cesti zvesto svoji organizaciji. Mi sodrugom v Zagrebu čestitamo k tej razredni zavesti, kar naj bo v vspodbudo vsem, ki ste včlanjeni v osr. društvu oblačilnih delavcev, da ob nobeni priliki ne pozabite na Vašo dolžnost ter varujete ugled svoje organizacije. Sodrug! ne pozabite, da v zadnjem času kujejo podjetniki svoje organizacije, katerih namen je, da se delavske vrste in njihova solidarnost razbije. Kakor povsod se je tudi v Zagrebu našlo pri stavki nekaj izdajalcev, ki so za bonbončke prodali svojo čast podjetnikom, katerih imena v eni prihodnjih številkih lista obelodanim, da bo delavstvo vedelo ravnati z njimi tako, kot se pač z izdajalci delavske sloge mora ravnati. — Tajništvo.

Obvestilo.

Črna. (Topilnica Žerjav.) F. K. Ker spada Vaša zadeva v delokrog strokovne organizacije rudarjev, smo Vaš dopis poslali v rešitev na Unijo slov. rudarjev v Zagorje s prošnjo, da Vam zadevo v primerni obliki reši.

Šoštanj. Jos. S. Ker spada vsebina poslanega nam dopisa v zadevi upokojenec - rudarjev v delokrog strokovne organizacije rudarjev, smo poslali dopis v rešitev Uniji slov. rudarjev v Zagorje.

Zahvale.

Podpisana se zahvaljuje vsem delavcem kemične tovarne Svatoj, ki so mi o priliki smrti mojega moža naklonili znesek 113 K.

Paul Krivic.

Lesno delavstvo Mežiške doline se zahvaljuje vsem, ki so pripomogli k proslavi 1. maja, ki se je kar najbolj svečano proslavil. V prvi vrsti pa gre zahvala ženam in dekletom z »Balosa«, katere so darovale marsikatero urico svojega spanja za spletnje vence in napravljane cvetov ter okraskov. Naj jim pride v korist njihovo delo, še enkrat hvala vsem, ki ste se udeležili proslave prvega maja.

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiskarna »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA Franciškovanska ulica števil. 6.

registrirovana zadruga z omejeno izvedbo.

Tiskovine za šole, kupanstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila - za shode in veselice. -

LETNE ZAKLJUČKE

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur - šur itd. itd. -

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.